De VS en PA in de huisartsenzorg

Deze VS en PA zie je steeds meer in de huisartsenzorg, echter bestaat in het werkveld nog onbekendheid over wie ze zijn en wat ze doen in de huisartsenzorg. Tijd om heldere informatie te delen, met verwijzingen naar nuttige infographics en documenten, over deze beroepsbeoefenaren in de huisartsenzorg.

De informatie uit dit document mag gebruikt worden voor de eigen organisatie. Mits bij alle producten een juiste bronvermelding gehanteerd wordt.

Taakherschikking

Het verdelen van taken van tussen of binnen verschillende beroepsgroepen bestaat al jaren. Zo ook van de huisarts naar andere professionals. Eerst was er de doktersassistent die administratieve en later ook medisch taken overnam. Later volgden de POH/PVK, POH-GGZ en ook de verpleegkundig specialist (VS) en physician assistant (PA).
Wie zijn deze laatste professionals, wat kunnen ze doen in de praktijk en hoe kan een huisartsenpraktijk een VS of PA opleiden?

Zorgmasters in de huisartsenzorg.
De VS en PA worden ook wel zorgmasters genoemd. Zij zijn op masterniveau opgeleid om net als een huisarts een anamnese af te nemen, lichamelijk onderzoek te doen, diagnose te stellen en een behandelplan op te zetten. Ook zijn zij bevoegd medicatie voor te schrijven en door te verwijzen naar de tweede lijn. Zij werken zowel in de dagpraktijk als ook in de ANW zorg. En soms ook zorggroepbreed en/of in de wijkzorg. Meer informatie over de VS en PA huisartsenzorg vind je in dit overzicht.

Wat is een verpleegkundig specialist?

Er zijn twee soorten verpleegkundig specialisten: de VS AGZ (algemene gezondheidszorg) en VS GGZ (geestelijke gezondheidszorg). Zij hebben beiden eerst de opleiding HBO-verpleegkunde opleiding gevolgd en daarna de opleiding Master in Advanced Nursing Practice (MANP) afgerond. De VS is een zelfstandig bevoegd en bekwame zorgprofessional en wordt ingezet in alle sectoren van de gezondheidszorg.
Klik hier voor de patiëntenfolder over de VS AGZ in de huisartsenzorg.
Dit document is voornamelijk gericht op de VS AGZ in de huisartsenzorg. Meer informatie over de VS GGZ in de huisartsenzorg vind je op pagina 5.

Klik hier voor de infographic over de VS GGZ in de huisartsenzorg.

Wat is een physician assistant?

Een physician assistant (PA) heeft eerst een hbo opleiding in de gezondheidszorg gedaan, zoals fysiotherapie, verlos- of verpleegkunde en daarna de opleiding Master Physician Assistant (MPA)

afgerond. De PA is een zelfstandig bevoegd en bekwame zorgprofessional en wordt ingezet in alle sectoren van de gezondheidszorg.
Een patiëntenfolder over de PA in de huisartsenzorg is beschikbaar.

Inzet VS en PA in de huisartsenzorg.
Veel overeenkomsten, toch een onderscheid.

De meeste VS'en en PA's besteden een groot deel van hun tijd aan het behandelen van patiënten die met een veelvoorkomende klacht contact opnemen met de huisartsenpraktijk of de huisartsenpost. Ze nemen een anamnese af, doen lichamelijk onderzoek, stellen een diagnose en een behandelplan op. Ze zijn bevoegd om medicijnen voor te schrijven, aanvullend onderzoek aan te vragen en door te verwijzen naar de specialist. De VS en PA werken zelfstandig en overleggen met de huisarts als dat nodig is.

De inzet van de VS en PA is afhankelijk van de wensen, behoeften en kwaliteiten van de huisartsenorganisatie, als ook van de VS en PA zelf.
Een PA werkt in het medisch domein, heeft een bredere medische scholing dan een VS en behandelt daarom een breed scala aan klachten tijdens spreekuur en visites.
De VS daarentegen integreert medische en verpleegkundige zorg. Veelal ziet zij veel voorkomende klachten en is zij daarnaast regiebehandelaar voor een specifieke groep patiënten, bijvoorbeeld ouderen. De VS is ook meer dan de PA geschoold in het uitvoeren van kwaliteitsprojecten en kan de verbindende schakel zijn vanuit de huisartsenpraktijk met het wijkteam. Op de huisartsenpost is er minder verschil tussen een VS en PA. Beiden behandelen vaak voorkomende spoedeisende hulpvragen.

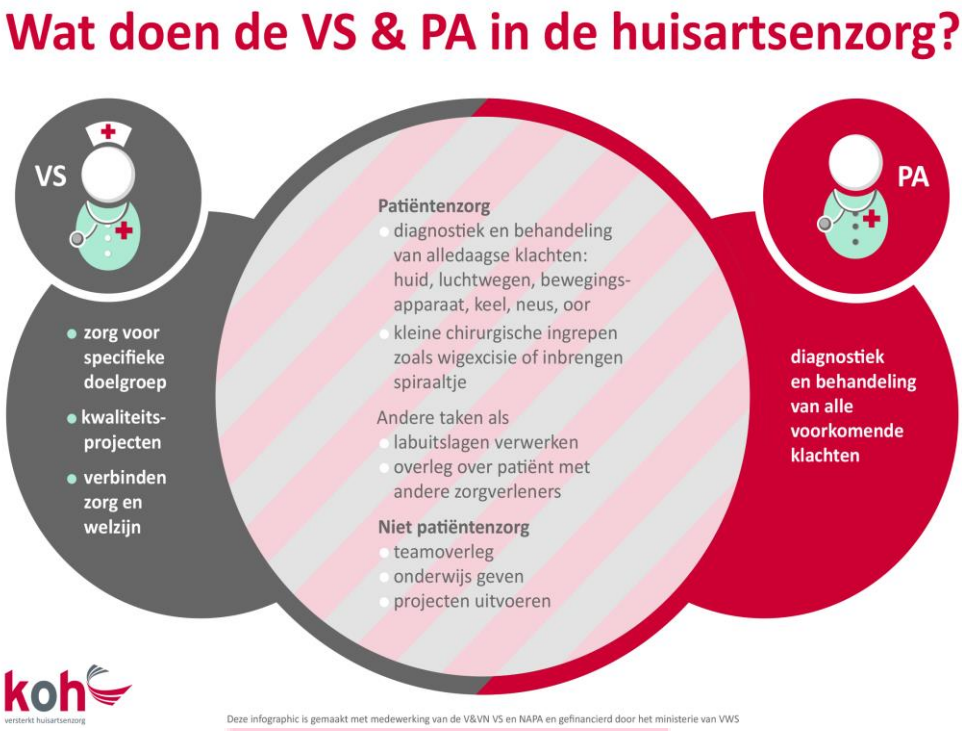

koh
versterkt huisartsenzorg

De positie van de beroepsbeoefenaren in de huisartsenzorg.

De patiënt komt in de huisartsenzorg eerst in contact met de doktersassistent. Zij doet de triage en beoordeelt of ze de vraag zelf kan beantwoorden met een advies, of dat diagnostiek en behandeling nodig is. Dan kan de assistent de patiënt een afspraak geven bij de huisarts of bij de VS/PA. Is na het consult bij de huisarts/VS/PA meer vraagverheldering, screening, begeleiding of advies nodig? Dan kan de huisarts/VS/PA doorverwijzen naar de POH/PVK, POH-GGZ of PVH. Wanneer de patiënt al bekend is bij de praktijkondersteuner, en de vraag van de patiënt gaat over die zorg (bijvoorbeeld diabetes mellitus), kan de doktersassistent de patiënt direct bij haar een afspraak geven.

De huisarts, VS en PA zijn allen zelfstandig bevoegd en bekwaam om diagnoses te stellen en behandeling in te zetten. Dit in tegenstelling tot de andere professionals in de huisartsenzorg.

Wie kiest u?

De keuze voor een VS of PA hangt allereerst af van het probleem dat opgelost moet worden. Wat wil een huisartsenpraktijk of huisartsenpost bereiken? Zorg voor ouderen verbeteren of de druk op het spreekuur verminderen? Of meer continuïteit van zorg kunnen bieden door het inzetten van een zorgmaster in plaats van een waarnemer?
Of heb je juist behoefte aan meer expertise en behandelmogelijkheden in de geestelijke gezondheidszorg?

De infographic op de volgende pagina helpt bij het maken van een keuze als je nadenkt over het inzetten of opleiden van een VS of PA op somatisch gebied.

koh
versterkt huisartsenzorg

Denkt u na over een VS of PA?

Deze vragen helpen u bij het maken van keuzes

nu

Praktijkorganisatie

- Hoe ziet de zorgvraag in mijn praktijk eruit?
- Welke groep patiënten vraagt veel tijd?
- Welke knelpunten of uitdagingen kent mijn praktijk?
- Hoe ga ik de wijkgerichte zorg aanpakken?
- Welke competenties heb ik in mijn team? Benut ik die?

over 5 jaar

- Hoe ziet de zorgvraag er in mijn praktijk uit?
- Hoe zie ik mijn rol als huisarts en praktijkhouder?
- Hoe wil ik dat mijn praktijk er uit ziet?
- Welke competenties heb ik in mijn team nodig?

Kennis

- Weet ik wat een VS of PA is?
- Weet ik wat het verschil is tussen een VS en PA?
- Weet ik wat een VS of PA kan en mag?

Visie

- Waarom wil ik een VS of PA?
- Lost de inzet van een VS of PA mijn probleem, knelpunt of uitdaging op?
- Welke taken en zorgvragen wil ik overdragen aan een VS of PA?
- Waarom kies ik niet voor een hidha of waarnemer?

Persoonlijk

- Wil ik veranderen? Of laat ik liever alles bij het oude?
- Hoe zie ik mijn rol als huisarts? Wat vind ik belangrijk?
- Wil ik patiëntenzorg overdragen aan een VS of PA?
- Wat wil ik dat de inzet van de VS of PA mij persoonlijk oplevert?

Ondernemen

- Hoe ga ik de VS of PA financieren?
- Kan en wil ik financieel investeren?
- Kan en wil ik tijd steken in het implementeren van de functie?
- Willen collega huisartsen investeren in tijd en geld?

Draagvlak

- Is er draagvlak voor een VS of PA bij collega huisartsen?
- Is er draagvlak voor een VS of PA bij doktersassistenten en POH's?
- Is het team bereid om te veranderen?

Dit project is gefinancierd door het ministerie van VWS

koh
versterkt huisartsenzorg

Wil je een gerichte keuze maken voor of een VS of een PA? Gebruik dan deze keuzehulp.

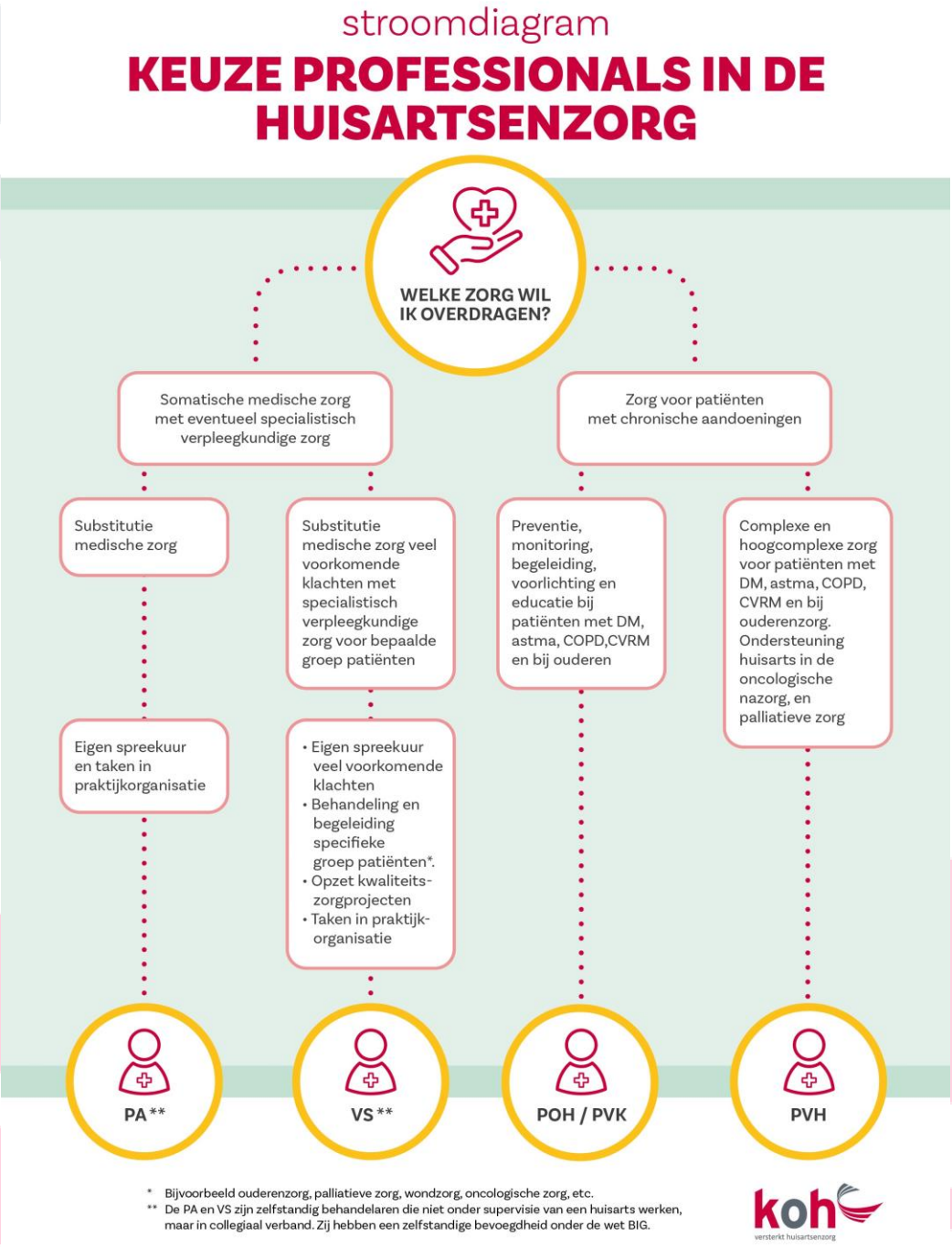

Ook bestaan handreikingen voor taakherschikking van de huisarts en PA, en van de huisarts en de VS. Met daarin de beschrijvingen van de functies en beroepsspecifieke competenties van de PA en VS binnen de 10 thema's van de huisartsenzorg. Deze zijn te vinden in de volgende documenten:

- Handreiking taakherschikking huisarts – PA
- Handreiking taakherschikking huisarts – VS

VS GGZ in de huisartsenzorg

De VS GGZ in de huisartsenzorg behandelt zelfstandig patiënten met medisch-psychiatrische en psychologische klachten. Ze nemen een anamnese af, doen psychologisch en psychiatrisch onderzoek en stellen een diagnose. De patiënt krijgt vervolgens uitleg over zijn klacht, een behandeling- of begeleidingstraject en/of medicatie voorgeschreven. Als het nodig is verwijst de VS GGZ naar een GGZ instelling of andere zorgverleners.
Onderstaande infographic helpt bij het maken van een keuze als je nadenkt over het inzetten van een VS GGZ in uw huisartsenorganisatie.

koh
versterkt huisartsenzorg

Organisatieverandering: maak een plan en betrek het team

Taakherschikking vraagt om organisatieverandering. Dat betekent goede voorbereiding en regelmatige evaluatie. Hierbij moeten overwegingen gemaakt worden. Om een goed plan te maken kan dit overzicht helpen. Tip: betrek het hele team hierbij!

Ook is een format beschikbaar voor het maken van een projectplan. Vul bij ieder kopje in wat in uw situatie relevant is. Je kunt naar eigen inzicht aanvullen of juist onderdelen weglaten als die niet voor jou gelden.

Juridisch kader

Zowel de VS als PA zijn geregistreerd in de wet BIG. Ze hebben een wettelijk erkende beroepstitel en vallen onder het tuchtrecht. Ze zijn zelfstandig bevoegd voor het indiceren, uitvoeren en delegeren van verschillende voorbehouden handelingen. Iedere 5 jaar moeten zij zich her-registreren, net zoals de huisarts. Daarvoor moeten 200 accreditatiepunten behaald zijn en aangetoond worden dat voldoende patiëntencontact heeft plaatsgevonden.

	verpleegkundig specialist (VS)	physician assistant (PA)
Juridisch		
Wet BIG	artikel 14 • wettelijk beschermde beroepstitel • wettelijk erkend specialisme • vallen onder tuchtrecht	artikel 3 • wettelijk beschermde beroepstitel • vallen onder tuchtrecht
Zelfstandige bevoegdheid	Ja Indiceren en uitvoeren van bepaalde voorbehouden handelingen: • waarvan de risico's zijn te overzien • met een routinematig karakter • met beperkte complexiteit • volgens landelijk geldende richtlijnen en protocollen	Ja Indiceren en uitvoeren van bepaalde voorbehouden handelingen: • waarvan de risico's zijn te overzien • met een routinematig karakter • met beperkte complexiteit • volgens landelijk geldende richtlijnen en protocollen
Wettelijk specialisme	Twee specialismen vanaf 1 januari 2020 • algemene gezondheidszorg (VS AGZ) • geestelijke gezondheidszorg (VS GGZ)	niet van toepassing
Register	Verpleegkundig Specialisten Register	Kwaliteitsregister NAPA

Opleiding VS en PA

De opleiding tot VS is de Master in Advanced Nursing Practice (MANP). Een leer-werk opleiding van 24 maanden die op 9 hogescholen te volgen is.

De opleiding tot PA is de Master Physician Assistant (MPA). Een leer-werk opleiding die 30 maanden duurt en op 5 hogescholen te volgen is.

Voor het volgen van de opleiding is een leer-werkplek noodzakelijk, bijvoorbeeld een huisartsenpraktijk of huisartsenpost. De werkgever / opleider sluit met de vios (verpleegkundige in opleiding tot specialist) of student PA een leer-arbeidsovereenkomst af van minimaal 32 uur per week.
De frequentie en inhoud van praktijk- en opleidingsdagen zijn per hogeschool verschillend.
De student PA volgt tijdens de opleidingsperiode ook 6 externe stages van ongeveer 17,5 dag.
Meer informatie over de hogescholen en links naar de inhoud van de opleiding, vind je hier.

De hogeschool sluit een overeenkomst met de werkgever / opleider en de vios / student PA.

Naast investering in de opleiding wordt er ook tijd, kennis en kunde van de opleider gevraagd en moet er een spreekkamer voor de vios of student PA beschikbaar zijn.

	verpleegkundig specialist (VS)	physician assistant (PA)
Opleiding		
Naam	Master Advanced Nursing Practice (MANP) Opleidingsinstelling GGZ-VS	Master Physician Assistant (MPA)
Type	duaal (leren en werken)	duaal (leren en werken)
Aanbieders	negen hogescholen en Opleidingsinstelling GGZ-VS	vijf hogescholen
Vooropleiding	hbo verpleegkunde	hbo gezondheidszorg (zoals fysiotherapie, verloskunde, verpleegkunde)
Instroomeisen	• minimaal twee jaar werkervaring als hbo verpleegkundige • leerwerkplek in huisartsenpraktijk/-post voor minimaal 32 uur per week • BIG registratie als verpleegkundige	• minimaal twee jaar werkervaring als hbo zorgprofessional • leerwerkplek in huisartsenpraktijk/-post voor minimaal 32 uur per week
Duur	2 jaar MANP en 3 jaar Opleidingsinstelling GGZ-VS	2,5 jaar
Startdatum	ieder jaar in september	ieder jaar in september
Subsidie tijdens opleiding	Ministerie van VWS en ministerie van OC&W (zie website hogescholen)	Ministerie van VWS en ministerie van OC&W (zie website hogescholen)

Aanmelden opleiding

Essentieel is om zéér tijdig, liefst een jaar van tevoren, een opleidingsplek te reserveren bij de hogeschool naar keuze. Dit is kosteloos en kan te allen tijde ook kosteloos worden geannuleerd. Een opleidingsplek kan ook al gereserveerd worden zonder dat een kandidaat student bekend is.

Aanmelden voor de opleiding MANP dient te gebeuren via de website van de hogeschool van voorkeur. Aanmelden voor de opleiding MPA dient te gebeuren via het centrale aanmeldportaal MPA op de website van Platform Zorgmasters.

Randvoorwaarden opleiders en opleidingsplek

Het opleiden van een VS of PA neemt tijd in beslag en vraagt om competenties. Zowel van de studenten als van de huisarts/opleiders.

Bovendien is opleiden een vak apart. De opleider van de VS of PA moet bekwaam worden, zijn en blijven in het opleiden.
Daarom worden de volgende eisen gesteld aan de opleiders:

- Het volgen van de cursus 'Train de trainer' van de hogeschool
- Het bijwonen van terugkomdagen van de hogeschool
- Voor de VS: erkenning praktijkopleider en praktijkinstelling
- Er moeten twee opleiders zijn om de continuïteit te waarborgen:
  - PA: huisarts/huisarts of huisarts/PA
  - VS: huisarts en VS

Opleidersplek en praktische zaken

Het is belangrijk om te beseffen dat het implementeren van een nieuwe functie in de organisatie om organisatieverandering vraagt. Hierbij moet iedereen van het team betrokken worden. Het heeft namelijk effect op alle medewerkers van de praktijk. Denk bijvoorbeeld aan de verandering van het instroommanagement door de assistente, of het plannen van extra supervisietijd en leergesprekken in het spreekuur van de huisarts door de praktijkmanager.

En vergeet vooral ook niet om de praktische zaken te regelen in de praktijk. Is er bijvoorbeeld een werkkamer beschikbaar met de nodige medische apparatuur? Vergeet daarom deze checklist niet te raadplegen om na te gaan of alles geregeld is in de praktijk.

Voorbereiding opleiden VS of PA

Voorafgaand aan de start van het opleiden van een VS of PA vindt een intakegesprek met de hogeschool/opleiding plaats. Het is verstandig dit gesprek voor te bereiden door de 'Handreiking intake leerwerkplekken VS' of de 'Handreiking intake leerwerkplekken PA' door te nemen en deze bij deze hand te hebben tijdens dit gesprek. Deze zijn onderaan de volgende website te vinden.

Om je als opleider te oriënteren op het opleiderschap is het leerwerkplan VS en het leerwerkplan PA beschikbaar.

Financiering VS en PA ín opleiding

Tijdens de opleiding is de VS of PA bij de huisartsenorganisatie in dienst voor minimaal 32 uur per week. Om een inschatting te maken van de kosten en baten, dient een begroting gemaakt te worden. Hiervoor kan het begrotingsformat voor de student PA of voor de vios behulpzaam zijn. Deze vind je de grijze blokken op de website van KOH.

Bij de kosten moet rekening gehouden worden met de volgende factoren:

- Salaris (plus werkgeverslasten, reiskosten, overhead)
- Bijkomende kosten (boeken, bijwonen congres of internationale stage)
- Praktijkkosten
- Begeleidingsuren huisarts-opleider
- Collegegeld vios of student PA

Welke kosten door werkgever en welke door werknemer/student worden gedragen, stemmen beide met elkaar af.

Bij de baten moet rekening gehouden worden met de volgende factoren:

- Standaard vergoeding loondervingskosten via hogeschool (€ 1964/maand, € 23.568/jaar)
- Opleidersvergoeding via hogeschool (variabel, ± € 3500/jaar)
- 'Productie' vios en student PA in de praktijk: tarief per consult/visite, M&I verrichtingen
- En vraag na in hoeverre de zorgverzekeraar en/of het achterstandsfonds (indien van toepassing) kunnen bijdragen.

Extra subsidie

Onder voorwaarden is aanvullende subsidie voor het opleiden van de VS en PA in de huisartsenzorg aan te vragen via het project 'Versterking Opleiding VSPA Huisartsenzorg' bij KOH.

Meer uitleg over de financiering van de VS en PA in opleiding is te vinden via deze video.

Financiering gediplomeerde VS of PA

Om een inschatting te maken van de financiering van de VS en PA moet bij de kosten gerekend worden met het salaris, de werkgeverslasten, scholingsbudget en praktijkkosten.

De baten worden PRAKTIJKBREED berekend. Er zijn een aantal variabelen waarmee de VS of PA gefinancierd kunnen worden:

- De tarieven voor consulten en verrichtingen
- Inschrijftarief dat je voor een gedeelte kan toerekenen aan de VS of PA
- Aannemen van extra patiënten
- Het in plaats van een huisarts of waarnemer geheel of gedeeltelijk een VS of PA inzetten
- Modules starten waardoor de VS of PA mede gefinancierd kan worden.

Meer uitleg over de financiering van de gediplomeerde VS en PA is te vinden via deze video.

Zij-instromers: VS en PA die niet opgeleid zijn in de huisartsenzorg

Steeds meer zien we dat VS en PA die elders zijn opgeleid, de overstap maken naar de huisartsenzorg. Een nieuwe zorgsector waar ze nog geen ervaring hebben opgedaan. De basiskennis van een VS/PA is generiek en in principe overal inzetbaar. Echter, de huisartsenzorg vraagt wel specifieke kennis en vaardigheden en een passend inwerkprogramma.

In de handreiking inwerkprogramma VS en PA in de huisartsenzorg (zij-instromers) worden handvatten gegeven hoe dit vormgegeven kan worden.

Aanvullend op deze handreiking heeft KOH verschillende e-learnings ontwikkeld die speciaal voor deze doelgroep zijn ontwikkeld en ondersteunend zijn aan het inwerktraject.
Deze e-learnings kunnen ook aanvullend zijn op de reguliere MANP en MPA opleidingen, wanneer de VS en PA in de huisartsenzorg opgeleid worden.

Meer informatie

Heb je nog vragen over de VS en PA in de huisartsenzorg? Of breder, over personele inzet in het team in het algemeen: boeien, binden en behouden? Wil je sparren voor jezelf en/of voor jouw organisatie (huisartsenpraktijk, huisartsenpost, zorggroep, RHO)? Of wil je aan de slag en zou je graag een inspiratiesessie voor medewerkers willen organiseren over de kracht van het huisartsenteam en doen waar je goed in bent?
Bij KOH is het kenniscentrum voor taakherschikking in de eerste lijn ondergebracht. Kijk op de website, mail of bel gerust, óók voor begeleiding op maat.

Foldermateriaal

Wil je graag 1 of meerdere infographics / folders van KOH bestellen voor jouw organisatie? Dat kan. Neem dan contact op met KOH over de keuze, aantallen en bijkomende kosten.